Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asiantuntijalausunto

3.6.2025

VN/1/2024
VN/1/2024-TEM-162

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

TEM asiantuntijalausunto; K 1/2025 vp; Hallituksen vuosikertomus 2024

Työntekijöiden edustusjärjestelmät työaikalaissa
HE 158/2018 vp – EV 306/2018 vp

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että työntekijöiden edustusjärjestelmiä ja heidän edustajiensa valtuuksia selkiytetään tavalla, joka varmistaa työntekijöiden oikeudet ja vaikutusmahdollisuudet omalla työpaikalla.

Vastaus: Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan työntekijöiden edustajien asemaan ja valtuuksiin liittyvät kysymykset on ratkaistu paikallisen sopimisen edistämiseen tähdänneen lainmuutoksen yhteydessä (HE 85/2024 vp; EV 174/2024 vp). Vuoden alussa voimaan tulleen lainsäädännön mukaan toimialakohtaiseen työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopimus tehdään lähtökohtaisesti työehtosopimuksessa määritellyn työntekijöiden edustajan kanssa. Jos työehtosopimus edellyttää sopijapuoleksi luottamusmiestä, sopimus tehdään tämän kanssa riippumatta siitä, sovelletaanko työehtosopimusta työehtosopimuslakiin perustuvan normaalisitovuuden perusteella vai työsopimuslakiin perustuvan yleissitovuuden perusteella. Jos luottamusmiestä ei ole, paikallinen sopimus voidaan tehdä luottamusvaltuutetun kanssa, jollei työehtosopimuksessa ole muuta vaihtoehtoista ja tasapuoliset sopimismahdollisuudet turvaavaa tapaa tehdä paikallinen sopimus.

Työaikalain soveltamisalalla paikallisen sopimuksen määrätyistä asioista voi tehdä työehtosopimuksessa edellytetyn henkilöstöedustajan tai luottamusvaltuutetun puuttuessa myös muu henkilöstön valtuuttama edustaja tai, jollei sellaistakaan ole valittu, henkilöstö tai henkilöstöryhmä yhdessä. Tältä osin sopimismahdollisuudet vastaavat aiempaa oikeustilaa.

Uuden lainsäädännön mukaan luottamusmies edustaa myös yleissitovuuskentässä lähtökohtaisesti kaikkia niitä työntekijöitä, joihin sitä työehtosopimusta sovelletaan, jonka perusteella luottamusmies on valittu. Työntekijöillä, jotka eivät ole työehtosopimukseen sitoutuneen työntekijäyhdistyksen jäseniä, on kuitenkin oikeus enemmistöpäätöksin valita luottamusmiehen rinnalle luottamusvaltuutettu edustamaan heitä paikallista sopimusta koskevissa kysymyksissä.

Luottamusvaltuutetun asemaa parannettiin siten, että jos tämä tekee henkilöstön edustajana paikallisia sopimuksia, työnantajan olisi edistettävä tämän osaamiseen ja työpaikan toimintaympäristön tuntemukseen liittyviä valmiuksia siinä määrin kuin se on tarpeen henkilöstön edustajan tehtävän hoitamiseksi.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address** Työ- ja elinkeinoministeriö	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 2160 +358 9 1606 2160	kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022
K 1/2022 vp – EK 40/2022 vp

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto (3) laatii mahdollisimman pikaisesti tarvittavat täsmennykset ja lisäykset lainsäädäntöön vuokratyössä sekä määräaikaisissa ja vaihtelevan työajan työsuhteissa työskentelevien raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisemiseksi,

Vastaus: Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn kohdistetaan tehokkaampia keinoja. Viime hallituskaudella selvitettiin työsopimuslakiin tähän teemaan liittyviä kysymyksiä, eikä lainsäädäntömuutoksia katsottu tarpeelliseksi. Tällä hallituskaudella on selvitetty laajemmin tasa-arvolakiin liittyviä kysymyksiä ja STM:n asettama kolmikantainen Työelämän tasa-arvo ja perhevapaat -työryhmä etsi keinoja raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn. Työryhmä teetti joulukuussa 2024 julkaistun oikeudellisen selvityksen ko. syrjinnän estämisestä. Työryhmä julkaisi 2/2025 14 toimenpide-ehdotusta sisältävän muistion. Joitakin toimenpide-ehdotuksia sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii käynnistämään syksyllä 2025 ml. tasa-arvolakia koskevat lainsäädäntöehdotukset.

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain uudistamistarpeet
HE 4/2021 vp – EV 78/2021 vp

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti selvittämään ja arvioimaan kokonaisvaltaisesti lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen liittyvää lainsäädäntöä ja sen uudistamistarpeita, erityisesti mahdollisuuksia laajentaa rikostaustan selvittämisvelvollisuutta ja nopeuttaa rikosrekisteriotteen saamista, sekä tarvittaessa valmistelemaan asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset.

Vastaus: Työ- ja elinkeinoministeriön oli tarkoitus päivittää vuonna tehtyä 2013 tutkimusta ”Tutkimus lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämismenettelyä koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja kehittämistarpeista”, lain toimivuudesta ja kehittämistarpeista, huomioiden eduskunnan toimeksianto kohdennetulla kyselyllä jo keväällä 2025 yhteistyössä oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja Oikeusrekisterikeskuksen edustajien kanssa. Kyselyn ajankohtaa on jouduttu myöhentämään toteutettavaksi syksyllä. Kysely tuottaisi tarvittavan päivitetyn tietopohjan lainsäädännön uudistamistarpeita selvitettäessä ja arvioitaessa.

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiinnittää asianmukaista huomiota lasten turvallisuuteen ja perusoikeuksien toteutumiseen silloin, kun kyse on henkilöiden soveltuvuudesta työskentelemään lasten kanssa, ja asiaa koskevissa tulevissa lainsäädäntöhankkeissa laatii lapsivaikutusten arvioinnin, joka sisällytetään osaksi hallituksen eduskunnalle antamia esityksiä.

Vastaus: Lapsivaikutuksia voidaan selvittää alustavasti edellisessä kohdassa todetun kyselyn yhteydessä ja tarkemmin mahdollisten kehittämisehdotusten yhteydessä osana ehdotusten vaikutusarviointeja.

Työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttaminen
HE 12/2024 vp – EV 29/2024 vp

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi työrauhalainsäädäntöön tehtyjen muutosten sukupuolivaikutukset ja antaa arvioinnista selvityksen työelämä ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä.

Vastaus: Työrauhalainsäädäntöön tehdyt muutokset tulivat voimaan 18.5.2024. Työ- ja elinkeinoministeriö antaa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä.

Paikallisen sopimisen edistämistä koskeva lainsäädäntö
HE 85/2024 vp – EV 174/2024 vp

Eduskunnan lausuma: Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa esityksen vaikutuksia sopijaosapuolten osalta ja laatii niistä vuoden 2026 loppuun mennessä selvityksen, jossa arvioidaan erityisesti tarvetta ja keinoja mahdollistaa paikallinen sopiminen myös yhdessä henkilöstön tai henkilöstöryhmän kanssa. Eduskunta katsoo, että mahdollisuus henkilöstön kanssa yhdessä sopimiseen olisi erityisen tärkeää pienten yritysten paikallisen sopimisen mahdollisuuksien edistämiseksi.

Vastaus: Työ- ja elinkeinoministeriön tarkoituksena on seurata paikallisen sopimisen edistämiseen tähtäävän lainsäädännön toimivuutta. Myös hallituksen esitykseen HE 85/2024 vp on kirjattu tavoite seurata uuteen lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä, mutta tämä selvitys on tarkoituksenmukaista toteuttaa vasta sen jälkeen, kun on kulunut kolme vuotta lain voimaantulosta.

Työ- ja elinkeinoministeriö tulee arvioimaan erikseen eduskunnan edellyttämällä tavalla sitä, missä määrin ja millä rajoituksin paikallinen sopiminen olisi mahdollista ja tarpeellista pienissä yrityksissä. Selvitys annetaan vuoden 2026 loppuun mennessä.

Laati Nico Steiner, Seija Jalkanen ja Päivi Kantanen

Liitteet
Jakelu

Tiedoksi